

L'art és guerra

La Conselleria de Cultura organitzarà la presentació del «Terzo Futurisme» a València. El moviment, prou viu entre els artistes italians, es dóna a conèixer a hores d'ara per tot Europa.

Vicent Berenguer

Baldo Savonari, pintor i principal animador del 3r Futurisme, ha passat per València arrossegant l'aura del seu seductor «Omaggio a Paolo Ucello», oli de 1986, de 450 x 200, que s'ha convertit, batejat pel pintor Francesco Verola, en l'emblema d'aquest moviment artístic, present ja, a Itàlia, tant per les idees, com per les obres, el qual és motiu durant aquests anys d'un apassionat debat per molts artistes italians —pintors, escultors, arquitectes, músics i poetes— per a redactar un manifest propagandista que en servés de revulsiu.

Savonari és un home de 46 anys amb un aspecte molt saludable. Té un aire de reiet oriental, jovialment estirat de caràcter, és desimbolt i, a la taula, té bona queixalada. Només menjaria peix i marisc amb vi blanc, sempre. Fumava puros italians. Ara s'ha aviciat al faria i al caliquenyo i no dóna l'abast. Se'ls mira, els olora, els acaricia, els escalfa la fulla, els xuccla, els mulla en el vi, els enllaça i, gairebé, un no s'adona si quan menja té també un puro en una mà i la forquilla a l'altra. Si un no fóra fumador, de veure'l, sentiria enveja. Els ulls els manté en un constant punt d'aquositat: cerquen i demanen; quan enraona, et sents tocat per una mirada de tebiesa; quan escolta, tens la sensació que t'acull qui més t'entén. Ha passejat València embadalit per qualsevol fotesa —els carrers, la gent, les flors, el menjar, etc.—, perdre's mirant pertot li és inevitable.

Nasqué a Sicília, visqué des de petit a Toronto, una vintena d'anys; el 68 torna a Itàlia i, a Roma, en un ambient ric i dens d'experiències humanes i artístiques es decanta per la pintura abstracta, informal i conceptual. S'hi relaciona amb Maurizio Cruciani i Aldo Pagliacci. Conviu amb el component futurista, en particular, i coneix Balla: «L'art és l'equivalent de la natura. Són dues figures geomètriques que tenen la mateixa àrea, però la forma diferent i no sobreposable». El 1979 decideix viure a la Sabina, a 50 Km. de Roma. Un vell graner de l'Abadia de Farfa el transforma per a l'ús de taller de pintura, dansa, música i poesia que esdevé: «La Bottega Rinascimentale del Futurismo» des de 1986, alhora que alberga la mostra permanent que testimonia la vitalitat d'aquest imminent Terzo Futurismo.

El 3r Futurisme està per la provocació filosòfica.

El «mittelmediterrani»

Remoure ara l'estètica del futurisme, vist des d'ací, pot semblar un anacronisme o una bel·ligerància excessiva. Sembla evident, però, que l'art no s'atura mai. Ara, davant la pressió i la influència de l'Europa rica, Itàlia proposa —reproposa— la seua europeïtat, el protagonisme i la individualitat dels artistes dels països de migjorn, i d'ací l'afegit alemany «mittel» —enmig— al nom del mar, per fer una duplicació evident, paradoxal, no exempta d'una candorosa ironia, intencionadament, per a indicar que la utòpica conjuminació de països europeus ha de contemplar, per necessitat, les aportacions dels territoris d'avall. Els detalls, els límits, són sempre molt significatius.

Aquesta nova, i vella, filosofia italiana —«l'art és guerra»—, per pura observació de la vida, s'ha basat en la relació actual de l'home i la ciència, fet que presenta canvis ben substancials respecte als temps de Marinetti. Avui, Luciano Bartolini, físic nuclear i pintor amb una temàtica centrada en la màquina no antropomorfa, ha establert que l'època actual està configurada pel silenci de les fàbriques, on només hi ha, dins, un tumult veloç, informàtic, que no podem percebre perquè la màquina de comunicació és la primera provocació filosòfica del 2n manifest del 3r Futurisme.

Reprendre, per tant, de nou la connexió amb el Renaixement no és cap anacronisme i per això la presència de l'emblemàtic Paolo Ucello, precursor del moviment i la perspectiva. L'interès per aquests aspectes —més que la múltiple visió cubista, estàtica—, lliga perfectament amb la situació de la ciència avui. Recuperar la natura, l'anarquia, l'ateisme, l'anticlericalisme i l'antimilitarisme, tot amb clares intencions de defugir les vel·leïtats marginals significa que, per a aquests artistes, el futur no està determinat.

Estimar la vida du a reflexionar sobre aquesta i representar-la a través de l'equivalència de l'art. Com que els futuristes ja descrigueren el món d'avui, ara cal contar el de demà, però alliberat de les servituds del consumisme i la màquina. Això fan continuadors com Enzo Benedetto, els nous Valerio Casali, Arrigo Lora Tottino, Francesco Verola, Mariano Cassarà i Luciano Bartolino entre altres, amb els Piero Abate o Maurizio Cruciani, indecisos a integrar-se en el 3r Futurisme. □